

František Machník a naše škola

FRANTIŠEK MACHNÍK - 125. VÝROČÍ NAROZENÍ (30. DUBNA)

Narodil se 30. dubna 1886 ve vesnici Nebřehovice u Strakoníc. Pocházel z rodiny sedláka a byl posledním z 10 dětí. Po obecné škole v Jiníně a měšťanské ve Strakonici odchází na podzim 1898 studovat do Českých Budějovic na místní státní gymnázium. To zakončil v létě 1906 maturitou a odebral se do Prahy na Filozofickou fakultu ke studiu českého a německého jazyka. Vzdělání si prohloubil semestrálním pobytem na univerzitě v Heidelbergu (přelom let 1908/1909), aby vysokoškolská studia úspěšně zakončil roku 1910.

Jeho učitelská kariéra začala ve východočeské Chrudimi, odkud se pak v létě 1919 přesunul do Klatov na Hospodářskou školu. Je to paradoxní, ale budoucí ministr národní obrany Československa se neúčastnil 1. světové války. Přestože byl odveden, při následné lékařské prohlídce se snažil co nejvíce zvýraznit svůj vysoký krevní tlak. Důvod byl jednoduchý - Machník nechtěl bojovat za Rakousko-Uhersko.

Příčinou stěhování na západ Čech bylo úmrtí manžela Machníkovy sestry Rozálie Denkové v Kolinci na Klatovsku. Machník se stal poručíkem jejich dětí a zároveň se jí snažil pomáhat ve správě usedlosti. Od roku 1925 se v Klatovech stal ředitelem celé Hospodářské školy a velmi pozvedl její úroveň. Dodnes se na ní vzpomíná na Machníkovského ducha. Je nutné zdůraznit, že již na univerzitě vstoupil po vzoru otce a také svého příbuzného Rudolfa Berana do agrární strany. Jeden rok byl předsedou její vysokoškolské organizace Agrární akademici. Venkov, zemědělství, to byl Machníkův život. Za agrárníky byl od roku 1925 na Klatovsku poslancem. Jako Sokol a člen Selských jízd měl samozřejmě velmi blízko i k jezdeckví (koně miloval) a posléze k branné výchově. Od roku 1929 byl v Poslanecké sněmovně místopředsedou branného výboru a odtud směřovala jeho cesta k ministerskému křeslu, do kterého usedl v červnu 1935. Tři nekrizovější roky meziválečného Československa seděl na této horké židli a chystal armádu na možnou válku. Dal jí moderní výzbroj, techniku, opevnění i zákonnou oporu. Byl autorem Zákona na obranu státu z roku 1936, dokázal pro armádu ještě více nadchnout prezidenta Edvarda Beneše. Přesto to všechno skončilo Mnichovem, který podle jeho osobního vyjádření byl pro Machníka tragédií.

Po konci v ministerské funkci se Machník musel srovnávat s neuvěřitelným množstvím pomluv, které byly snůškou nejsprostších lidí o jeho rodině, přátelích i práci samotné. Podle těchto „povídaček“ měl nacistům zrazovat výsledky jednání ministerských rad, za miliony korun měl do Německa prodávat mobilizační plány československé armády, jeho žena měla být sestrou vůdce SdP Konrada Henleina a dcera Milena měla ve Švýcarsku bezpečně ukrývat nakradené miliony. Nic z toho nebyla pravda, ale mnoho klatovských občanů v té době těmto pomluvám věřilo. Machník zůstal i za protektorátu ředitelem školy, ale žil ve neustálé obavě, jestli si pro něj nepřijde gestapo, které sídlo hned ve vedlejší budově. Veřejného života se strnil, jak mohl. K 30. dubnu 1942 byl z ředitelské funkce odvolán a odešel do penze. A klidu si neužil. Jeho bývalý spolupracovník, generál Josef Dostál při krutých výsleších na klatovském gestapu zmínil Machníkovu jméno. Měli spolu částečně hovořit o možných odbojových aktivitách na Klatovsku. Nejdůležitější však bylo, že Machník před několika svědky prohlásil, že smeká před londýnskou činností prezidenta Beneše. Na gestapu všechno samozřejmě popíral, přesto byl uvězněn na Pankráci a následně převezen do Německa. 26. února 1944 byl Machník Volksgerichtem v Drážďanech odsouzen k trestu smrti. Za plánování odbojových aktivit, ale nepochybně i za to, že před válkou velmi silně proti Německu vystupoval. Jeho manželka podnikla zoufalé kroky, aby ho zachránila. Prostřednictvím německého advokáta Hanse Astfalcka podala žádost o milost, která byla z velké části lživá, ale ve snaze zachránit lidský život nebylo zbylí. Není přesně známo, zda odvolací soud uvěřil výmyslům o Machníkově údajné předválečné pomoci Němcům a jeho dobrým vztahům s nimi. Nicméně změnil trest smrti na doživotní káznici. Machník na konci války absolvoval pochod smrti a 29. dubna 1945 byl americkou armádou osvobozen v koncentračním táboře Dachau.

Tím však jeho útrapy zdaleka neskončily. Přestože mu bylo 59 let, čekala na něj poválečná justice a následně i komunistický kriminál. Zatímco Národní soud ho v dubnu 1947 všech nesmyslných obvinění (že se v krizovém období let 1938-1945 nechoval jako dobrý československý občan) zbavila, komunisté nakonec dosáhli svého. Státní bezpečnost Machníka v roce 1952 sebrala přímo na louce v Kolinci. Obviněn a následně obžalován byl z toho, že nenahlásil ilegální přechody hranic, o kterých

věděl. Jednalo se o přechod hranic poslance Josefa Ševčíka a převaděčské aktivity příslušníků klatovské SNB Františka Havlíčka a Václava Šnaidra (oba popravení!). Machník byl ve svých 66 letech odsouzen k pětiletému trestu vězení. Po půl roce kriminálu ho však zachránila smrt Klementa Gottwalda a následná amnestie Antonína Zápotockého v květnu 1953.

Dožil u svého syna ve Ždánicích u Hodonína, kde také 21. listopadu 1967 zemřel. V jeho osudech se zrcadlí osud této země, dvakrát sevřené totalitou. Machník byl demokrat, agrárník, ctitel venkova. Ale hlavně to byl obrovský vlastenec. Chtěl Československo bránit proti nacistům. Udělal pro to všechno, co bylo možné. Po válce mu to komunisté vyčítali a na druhý pokus se jim ho podařilo zavřít do vězení. Zničen byl on a zničena byla i „jeho“ strana. Dnes je jeho jméno na Klatovsku téměř zapomenuté. V Klatovech po něm zůstala jen ulice a duch, který snad stále žije v budově „jeho“ školy.

LUKÁŠ KOPECKÝ, KLATOVY